

მეცემსი

1885-1887

მწევესი დამატებით გამოდის თვეში ოთხჯერ, ყოველი თვის თხუთმეტს ღ ოც-და-ათ რიცხვებში.

გ ა ზ ე ტ ი ს ო ს ა ნ ი:

ერთი წლისა გავზავნი დავგზავნეულად	5 მან.
ნახევარი წლის	3 —
მწევესი რუსული დამატებით	6 —
ნახევარი წლით	4 —
ცალკე რუსული დამატება წლით	3 —
ნახევარი წლით	2 —

გაზეთის ფულს და ყოველ გვარი წერილების გაზავნა შეიძლება რედაქციაში ამ აღრესით: *Въ редакцію „Мижемси“ (Пастыр).*

შველა სტატიები და კორესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქნებიან გამოგზავნილი დასაბეჭდავით, უთუოდ ვრცელდ და გასაცვებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან ხელ-მოწერილი, ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები შეიძლება ხან-დის-ხან შეწყობებოთ და შესწორებით დაიბეჭდოს.

სტატია, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარულით უკანვე დაებრუნოს.

სტატიები მიიღებიან რუსულ ენაზედ დაწერილინიც და აარგნით დაბეჭდებიან.

გორის სასულიერო სასწავლებლის სამხარეთმშრო

ამით აცხადებს, რომ ვისაც გორის სასულიერო სასწავლებელში ყმაწვილების მიზარება ჰსურთ, მათ უნდა მისცენ თხოვნა სასწავლებლის ზედამხედველსა აგვისტოს პირველის რიცხვიდან ოცდახუთამდე; თხოვნის გარდა მთხოვნელთა უნდა წარადგინონ მოწმობა ყმაწვილის ნათლობისა და მასზედ, რომ ყმაწვილის ან უხდია და ან აცრილი აქვს ყვეილი.

სასწავლებელში მისაღებად ყმაწვილების გამოცდა იქნება აგვისტოს 28 და 29-სა.

მოსამზადებელი კლასის პირველს განყოფილებაში ყმაწვილები მიიღებიან გამოუტყველად.

გამოვიდა ხსლედ შედგენილი ზატარა წიგნი, სასკლად «მცხეთის ტაძარი» და, «წმიდა ნინო, ქართველთ განმანათლებელი» სურათებით; გამოცემა «მწევესის» რედაქციისა. ეს წიგნი ისეიადება ქუთაისში მთა ჭილაძეების და თბილისში გრიქუროვის წიგნის მაღაზიებში. წიგნის დაბარება შეიძლება ზგრეთვე, «მწევესი»-ს რედაქციიდანაც, წიგნი ღირს 25 კაპ.

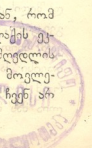
არ არის სამირო მწევესითა და სამეცსოთა შორის სასწავლებლი განწყობილიანისა და დამოკიდებულებისათვის? *)

ნასწავლ მდგველთა საყურადღებოად.
სტატია მესამე.

მოდღარი არის მასწავლებელი, განმანათლებელი და ხელ-მძღვენი თვისთა სამწყსოთა სარწყმუნოებრივ და ზნეობრივ ცხოვრებაში. მოძღვარსა დამოკიდებულნი, რომ ვაატაროს და ვაეგრცელოს მასწყსოში ქრისტიანობრივი სწავლა-მოდღერება, ასწავლოს სამწყსოს ღეთის მცნება და სჯული, უჩვენოს მათ გზა ცხოვრებისა და იყოს ხელ-მძღვენილი და მუდამ წინ მიუძღოდეს ამ გზაზე მათ. შველა ეს მღველმა უნდა აღსარულოს დაუზარებლად და გულს მრადგინებით.

შენიშნულია ამ ბოლო ღროს მწყესთავან, რომ რუსეთის და ჩენი ქვენის ზოგიერთ ქალაქს ეკლესიებში ხალხი დიდ გულ-გრილობას იჩენს მღველის მოძღვრებაზე და ქაღებაზე. ამ სამწყსოთა მოველნას სხვა-და-სხვა მიზეზი აქვს, რომელზედაც ჩენ არ

(* ახ. «მწევესი» № 13, 1887 წ.

გესურს საუბარი გაეუწიროთ მკითხველებს. სასიხარულოდ ჩვენდა, ჩვენ საქართველოში, თითქმის, ყველა სოფლის ეკლესიებში მღვდლის სწავლა-მოდლებას და ქადაგებას ღიად მოწიწებით და სიხალისით ისმენ ხალხი. მაგრამ, სამწუხაროდ, სოფლებში ძლიერ იშვიათად გაივრნებთ მოძღვრებისაგან ქადაგებას და მოძღვრებას. ნასწავლმა მღვდლებმა, რომელნიც ცხლა მადიან სოფლებში, ღიად ყურადღება უნდა მიაქციონ ქადაგებითი საქმეს სოფლის ეკლესიებში. მაგრამ არც მარტო ის არის საკმაო, რომ ქადაგებები დასწერონ შინ ფორმისა მებრ და წიკითხონ ეკლესიაში, არა; ამისთანა მოძღვრებანი და ქადაგებანი არაერთად ნაყოფს არ მოუტანენ ხალხს. ხალხი მოისმენს ჩვენ მიერ ქადაგებას და შეიძლება კიდევ მოიწონოს ქადაგება, მაგრამ ერთ სიტყვას ეერ გამოიტანს ამგებრი ქადაგებისაგან. ბოძებულ ერთ მიტრპაპოლოგზე არის ნათქვამი: „მშენიერი მკვერმეტყველური ქადაგება სოქვა ღღეს ბოძებულმა. ხალხი, ეერა გამომტანი ქადაგების ეერცა ერთისა სიტყვისა, სღუმდა და ის. მენდა განკრებებთა!*

მუ გინდა, რომ ჩენი ქადაგების და მოძღვრების სიტყვები გულში მოხვდეს მსმენელს და ყვლი დაჩინოს, გაგოს მან და ნაყოფი გამოიღოს, უნდა ეცადოთ, რომ ჩენი ქადაგება იყოს ნათქვამი მდაბიურად, მსმენელების გასაგონათ და უნდა წარმოესტქვამდეთ ყოველთვის ზებირად, და არა რვეულზედ წაკითხვით, უნდა ეცადოთ, რომ ჩენი მოძღვრება და სწავლა აუხსნათ მსმენელებს თვალ-საჩინო საგნებით. ამისთანა ზომებს ხმარობდა შესანიშნავი პედაგოგი პეტალოკი სწავლების ღროს და ღიდი სარგებლობა მოუტანა ამით კაცობრიობას. პილე სახარება და დაკვირდი კარვად, თუ რა ზომას ხმარობდა თვით მაცხოვარი ჩენი იესო ძირსტე, რომ რომელიმე ღიდი სწავლა უთავიერვად ხალხისათვის გულში... პი ამ ხრით ჩენს ღროში ღიდი ნაკულევენება გემწინე ჩენს, მოძღვრებს. ზოგეითი ჩენგანი შეადგენს ქადაგებას, ხან-ღის-ხან სხვა ქადაგების მიხედვით, გამოევა ამბიონზე, დაიკებებს ხელში დაწერილ რვეულს და წარმოსტქვამს ქადაგებას; გაათავებს და შეღის ტრაპეზში. ამით თავღება ყველაფერი. შემდეგ გვიკვირს, თუ როგორ ეერ გაიგო ხალხმა ქადაგება და ეერ შეითვისა ქადაგების აზრი. მუ მქადაგებელმა თავისი ქადაგება ისე ეერ მოათავსა თავის თავში, რომ წაუკითხავად ეერ გამოსტქვა იგი, როგორ შეუძლია მას მოსთხოვოს მსმენელს, რომ მისი ქადაგება

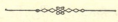
მან მოისმინოს და მთლად შეითვისოს?

მომეკით ნება, მკითხველო, ეს ზემო ნათქვამი მავალითი დაგმტკიცოთ. მ. მ-ში ერთი მქადაგებელი მოძღვარი არის. ის ყოველ წირვა-ლოცვაზე უქადაგებს მრევლს; უქადაგებს ძლიერ მდაბიურად, გასაგებად. მით ღროს და სახელღობრ ამა წლის 19 აპრილს მე დაესწარი ამ მოძღვრის ეკლესიაში ცისკარზე. ცისკარი ღიად აღრე ილოცეს ძველი ღროსი ჩვეულებისამებრ: ხალხი ძლიერ ბეერი იყო. ცისკრის გათავების შემდეგ ამ მოძღვარმა აუხსნა მრევლს ღლის სახარება და ცისკრისაც (მარკ, თავი XV). სახარება აუხსნა ძლიერ მდაბიურად და გასაგონად. ამ ახსნის ღროს ის უჩენენდა იკონოსტანზედ დახატულ სახარებაში მოხსენებულ პირთა ისე ცხადთა, ისე გასაგონად, რომ არც ერთი პირი არ დარჩენილა, ევანგე, რომ ამ ღღრს სახარების მთელი შინაარსი არ დაესწავლოს. ამასთან შესწავლეს და გაიგეს ის პირები, რომელნიც კანკელზედ იყენენ დახატულნი, მავალითებრ იოსებ პირმითილი, ნიკოლოზი და მენელ-თა-საქმებელნი ღღენდა და სხვანი. მათათე თუ არა თავისი მოძღვრება ამ მქადაგებელმა, ხალხმა მაღლობის ნიშნად ერთბაშით აღტაცებთ წამოიძახა: „ღმერთმან კეთილი მოგცეს თქვენც!*

ამავე ღღეს წირვაზე დაესწარი მეორე ტაძარში. მანიცადენის ღროს გამოვიდა მღვდელი, მაღალ სასწავლებელში კურს შესრულებული და იქადავა იმავე ღღის სახარების სიტყვაზე. მაგრამ ზებირად კი არა, რვეულზე დაჩერებოდა და კითხულობდა. მქადაგებელმა მიაქცა მსმენელთა ყურადღება მოკიქულების სუსტ სარწმუნოებას სულის წმიდის მათზე გაღმოსვლამდე. მადაგება თუშკა გომილეუკის თანხმად კარვად იყო დაწერილი და ქადაგების ყოველივე კანონიცი იყო დაცული, მაგრამ სრულმებით გოუგებანი იყო მსმენელთათვის და ამისათვის უსარგებლო...

შოველთვის სახეში უნდა გეკონდეს მოძღვრებისა და ქადაგების ღროს მსმენელთა სწავლა განათლება და მათი გონებითი გახსნილობა, წინაღიდეგ შემთხვევაში ჩენი სწავლა-მოდლებება და ჩენი სიტყვა დაშობება ხმად უღახოსა შინა მდაბლებულისა

დ. დ. დამბაშიძე.

ჩემი შთაბეჭდილება და შენიშვნები რუსეთში მოგზაურობის დროს.

ძალაქი მლაღკავჯანი, როგორც წინა სტატიაშია მოვიხსენეთ, მშენიერ ადგილზე მდებარეობს. ძალაქში მიმდინარეობს მშენიერი მდინარე ტერგი. ძალაქი მთლად ბაღშია ჩაფლული. მშენიერი, განიერი და სუფთა ქუჩები, ჩინებული შენობები და ლამაზი ეკლესიები გიმტკიცებენ მნახველს, რომ ამ ქალაქს ჰყავს პატრონი და მზრუნველი. მლაღკავჯანის მთები, ქალაქს გარშემო მშენიერი ვაყ და მწვანე მინდვრები და ტყიანი ადგილები ქალაქს ძლიერ ამშვენებენ. მაისის ორს, დღის რვა საათზე მივედით რკინის გზის ევაზალზე. ბილეთების აღების და ბარგის მიცემის შესახებ აქ დიდი წესიერება სუფევს. მაგალი მშენიერად მოწყობილია. მლაღკავჯანიდან როსტოვამდინ ოცდა თექვსმეტი სტანცია არის ექვსას-ორმოცდა-თორმეტი ვერსტის მანძილზე. მლაღკავჯანიდან როსტოვამდინ პირველი კლასის ბილეთი ღირს ოც-და-ოთხი მანეთი და ცხრა წაური, მეორე კლასის თერამეტი მანეთი და ოც-და-თოთხმეტეკაპი და მესამე კლასისა ცხრა მანეთი და ოც-და-ჩვიდმეტი კაპეკი. მლაღკავჯანიდან ორთქლის მატარებელი გადის რვა საათზე და როსტოვში შედის მეორე დღის ცხრა ანუ ათ საათზე. მლაღკავჯანიდან მოკლებული, თითქმის, როსტოვამდინ ადგილის მდებარეობა მშენიერია, მაგრამ ადგილის პოხიერება შენაინაფი არ არის. აქ რკინის გზის სადგურებში ხშირად ჰხდება ოსებს, რომელნიც, თითქმის, რუსულად ლაპარაკობენ. უნდა ვთქვათ, რომ ორმოც-და-ათი წლის განმავლობაში, და შეიძლება ადრეც, ეს ხალხი სრულებით ვარუსდეს და ამას ხელს ეწეწაობს, რასაკვირველია, ის ვარემოვებაც, რომ ოსებს თავიანთი ლიტერატურა არა აქვთ.

როსტოვი კარგა დიდი ქალაქი ყოფილა და ღონის წყალი ერთ შეტედაზე ზღვით მოგზავენება მნახველს.

თითქმის როსტოვიე არის მოამული ნახივანის

ქალაქი, რომელშიაცა სომხები სცხოვრებენ. აქ ძლიერ ბევრი ყოფილა სომხები, მაგრამ ან კი საღ არ არიან ისინი!...

ხუთი სტანციის შემდეგ როსტოვიდან ჩვენ მივედით ნოვოჩერკასში. აქ დიდი მხადება იყო, რადგან მოელოდენ ხელმწიფე იმპერატორს მემკვიდრით, რომელსაც უნდა მიეღო ნაქაზნი ატამანობა ღონის ჯარებისა. ძალაქს რთავდენ მშენიერად და ყოველი კაცის პირის სახეზედ სისაჩუღი ინატებოდა ამისთანა ძვირფასი სტუმრების მოლოდინისა გამო. (როსტოვიდან წავედით მ მაისს და ოთხს რიცხვს, შუადღისას ჩვენ მივედით ქალაქ მორანეში. მორანეში მშენიერი ქალაქია. ადგილის მდებარეობა ყველგან სწორი არ არის, მაგრამ ეს ცოტა უსწორ-მასწორობა მიველ ქალაქს მშენიერად გაჩვენებს შორედგან. მრავალი დიდი ეკლესიები, მშენიერი მათი მორთულობა და შემკობილება გიმტკიცებს მნახველს, რომ აქ სცხოვრებენ მართლ-მადრიებელნი ქრისტიანნი, რომელნიც ნამდვილ საქმით ასრულებენ შრიხტეს სარწმუნოებას). როსტოვიდან მოკლებული, ვიდრემდის არ გაივლით ღონის ყაზახების ადგილებს, თქვენ ყოველ ადგილას ჰხედათ ნაყოფის მომცემ მშენიერ ადგილებს, მაგრამ როდესაც გაშორდებით ამ ადგილებს, მეტი-მეტ უნაყოფო მიწებსა და ადგილებს ჰხედათ. ეს ადგილის უნაყოფობა ცხადთ ემწინება გლახებრს სცხოვრებას და მათ სახლ-კარობას; მაგრამ ყოველს სოფელში თქვენ ჰხედათ მშენიერ ეკლესიებს.

ოთხ მაისს, საღამოს ხუთ საათზე ჩვენ მივედით მრიაზნის სტანციაში. აქ ხუთი საათი გავგაჩერეს ვაგონებში, რადგან ხელმწიფეს მოელოდენ. დაბინდებისას მობრძანდა ხელმწიფე იმპერატორი და მალე წაბრძანდა ნოვოჩერკასისკენ. მერ აღწერს კაცი იმ სისაჩუღს, რომელიც ინატებოდა ხალხის პირის სახეზე, განსაკუთრებით სოფლებზე, ხელმწიფე იმპერატორის დანახვაზე.

ხუთს მაისს, ნაშუადღეის ოთხ საათზე ჩვენ მივედით რიაზანის გზით ქალაქ მოსკოვში, რომელიც რუსეთის გულად ითვლება. ჩვენ თუმცა პირ-და-პირ

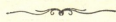
პეტერბურგში უნდა გავმგზავნებოლიყავით, მაგრამ ორ დღეს დაერჩით მოსკოვში. ხუთს მაისს ღამის თევით ცისკრის მოსასმენად ჩვენ წავედით ძრველში, მიძინების საკრებულო ტაძარში, მა ეკლესია ძველი შენობაა და გვემა დიდი შესანიშნავი არ არის, მაგრამ ეკლესიის ძვირფასი მორთულობა და სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურეთა საეკლესიო შესამოსელი აკვირვებს მათ, რომელთაც მარტო ჩვენი ეკლესიების შემკულობის და მორთულობისათვის შეუჩვენია თვალი. უღვილი წარმოსადგენია ეს გაოცება იმ მღვდლისათვის, ვისაც ჩვენი სოფლის ეკლესიებში უნახავს დაძინებულ და ათჯერ დაკრებულ შესამოსლებში ეკლესიის მოსამსახურენი. მშენებელ დაწყობილი ორპირი გალობა, დაღაგებით და გავებით შეკარნახვობა და კითხვა მკითხველისა, სიწინაღ და მეთის-მეტე კრძალულება მლოცველთა, გააოცებს ამისთანა ეკლესიების პირველად მწახველს. ლოცვის დაწყების დროს მოულოდნელად შამობრძანდა ტრაპეზში მისი მაღალ აღმატებულება, სინოდის მღებრ-პროკურორი პონსტანტინე პეტრეს ძე პობედლანოსკევი, რომელმაც დაათვლიერა ყველაფერი და, ცოტა ხნის შემდეგ, გაბრძანდა ტრაპეზიდან და მთელი ღამის-თევის ლოცვის გათავებამდის ეკლესიაში ბრძანდებოდა. რალა არის ამაზედ უფრო სასიამოვნო, როდესაც ამისთანა დიდი კაცები, რომლებზედაც დამოკიდებული არის ზრუნვა ხალხზე, ეკლესიაზე და სამღვდლოებაზე ნამდვილ მორწმუნენი არიან ჭსავანგებოდა კი არ ღეწენებიან ხალხს ეკლესიებში, არამედ ნამდვილად უღვივისთ მათ გულში ჭეშმარიტე ქრისტიანობრივი სარწმუნოება, სასოება და სიყვარული. სწორედ ერთი ამისთანა პირთაგანი არის პონსტანტინე პობედლანოსკევი, უწმიდესი სინოდის მღებრ-პროკურორი, რომელიც ასე თაე-დადებული არის ეკლესიისა და სამღვდლოების საქმისათვის.

მეორე დღეს, ექვს მაისს, რომელიც დღესასწაული დღეა მემკვიდრისა, ამავე მიძინების სობორაში სწორა ყოვლად სამღვდლო მისილმა, პირველმა ეიკარამა მოსკოვის ეპარქიისამ მოსკოვის სხვა წარჩინებულ სამღვდლოთათანა. პარაკლისის გარდასახდელად

მობრძანდა სერბიაში მყოფი მიტროპოლიტი მიხაილი და ყოვლად სამღვდლო აღუქანდრე, მოკაის ევისკოპოზი. ამ სამმა მღვდლოთ-მთავრებმა მოსკოვის წარჩინებულ სამღვდლოთათანა დასწრებით გარდაიხადეს პარაკლისი, რომლის გათავების შემდეგ წარმოითქვა მრავალგამიერობა იმერატორისა, იმერატრიცისა, მემკვიდრისა და მთელი სამეფო სახლობისა, უწმიდესი სინოდისა, მიტროპოლიტის იოანე-ეკისი და ძლევა შემოსილ მხედრობათა. წირვაზე დაესწრო აუარებელი ხალხი, განსაკუთრებით სამხედრო წოდებისა.

შეიღეს მაისს, ორ საათზე ჩვენ გავმგზავრეთ პეტერბურლისკენ და მეორე დღეს, რვა მაისს, ხუთ საათზე მივედით პეტერბურლში. მოსკოვიდან პეტერბურგამდინ 600 ვერსტა და ერთი დღე და ღამე რჩები გზაში, მზებში თითქმის ყველგან ჰხვდას მოგზაური მშენებელ ტყეებს, ამ ტყეებში მშენებელ საწახულო სადგომებს და ზოგან ტბებს, რომელნიც ძლიერ აგრილებენ ჰაერს. ერთი სიტყვით, ადგილის მღებიარობა და ნაყოფიერობა ბევრად უტყვისია მოსკოვიდან პეტერბურლამდი, ვინემ ვორანციდამ მოსკოვიამდის, თუმცა აქეთაც კი ალა-ალა კარგი ტყეები მოჩანან.

(გაგრძელება იქნება).

არა მისცით რა!

უწმიდეს ღროში ჩვენი ქართველები დიდ-ძალადილო-მამულს სწირადენ ეკლესიებს და მონასტრებს. ჩვენი მამა-პაპანი მხად იუენენ ასეთი შემწყობა აღმოჩინათ არა მარტო საქართველოში მყოფე ეკლესიების და მონასტრებისათვის, არამედ ისინი დიდ შემწობას აძლევდენ უცხო ქვეყნებში მცხოვრებ მღვდლო-მონაზონებსაც კი. ღღეს ჩვენი მართველები ამ მხრით ეილარ ჭბადენ თაივან-თამა პაპათა ჭსეთი შეწირულებათა ეილარ იმეტბენ თაივანთი ეკლესიების და მონასტრების სასარგებლოდ; მაგრამ არც იმის თქმა

შეიძლება, რ-მ ჩვენს საქართველოში არ მოიძებნე-
ბოდნენ დღესაც ისეთი პირნი, რომელთაც არ გამოი-
მეტონ ჩვენი ეკლესიების და მონასტრების სასარგებ-
ლოდ იზრად გროში. მაგრამ ჩვენი საზოგადოების
ამ გვარ გულ-კეთილობას ზოგიერთი გაიძევა პირ-
ნი ბოროტად ხმარობენ: ზოგიერთნი დაიარებიან
სოფლებში და ქალაქებში და რომელიმე მონასტრის
სახელობაზე ითხოვენ შემწობას, ვითომ და მართლა
მონასტრების სასარგებლოდ და ნამდვილად ეს პირ-
ნი შეკრებილ შესაწირს თავის ჯიბეში ინახებენ. ამ
დღეებში მე გავიგე მლოცველებიდან, რომ ერთი
პირი, რომელიც თავის თავს თურმე მთავარ-დიაკონს
უწოდებს, დაიბრუნა სიღნაღში და ბორჩალოში და
ჰკრებს შესაწირაჲს, ვითომ მარძიის მონასტრის სასარ-
გებლოდ. ეს ბატყუარა პირი გახლავთ მქეთიმე ბატყ-
რამე, რომელიც თავის არა საქები ყოფაქცევითა გამო-
ხასულიერო მთავრობამ გამოირცხა სასულიერო
უწყებიდან. ეს ბატყრამე მართებლობას თავის ქვე-
ყანაში (ჩაქის მაზრაში) უნდა გეგზავნა, მაგრამ, რო-
გორც შევიტყე, ის დღესაც მართლში დაიბრუნა და
არ იშლის თავის არა საქებურ ხელობას. მარძიის ბე-
რის სახელობით დადის თურმე ის ქალაქებში და სოფ-
ლებში და ჰკრებს შესაწირს თავის ჯიბის სასარგებ-
ლოდ. ეს ბატყრამე არის ტან დაბალი, სქელი, ცო-
ტათი ქერა წვერები აქვს, 40 წლისაა და ჩაცმა-დახუ-
ვი მართლაც რომ დიაკონს ანუ მოჩილს მიუგავს.

ამ გარემოებას მივატყვე საზოგადოების ყურად-
ღებებს გაზეთ „მწყემსი“-ს საშუალებით და ესთხოვე ყვე-
ლას, რომ არც ეს პირი და არც სხვა ვინმე, თუ მათ
არ ექნესთ მთავრობისაგან ნებართვა, არ შეიწყნარონ
ჩემდამო რწმუნებული მარძიის მონასტრის სახელობით.

მსთხოვე აგრეთვე გაზეთ „ივერი“-ის რედაქტორ-
საც, რომ ეს ჩემი წერილი გადაბეჭდოს თავის პატივ-
ცემულ გაზეთში საზოგადოების გასაფრთხილებლად.

წინამძღვარი გარძიის მონასტრისა
მღვდელ-მონაზონი კალისტრატე.

ღვთაების ეკლესია თელავში.

(გარდმოცემა ამ ეკლესიის შესახებ.)

თელავის შუა-გულ მთაზე, რომელსაც თ. უარბა-
ბაშანი მთას ეძახიან, გაშენებულია ძველი ციხე-კალა-
ვანი ბურჯებით. უკუვალა, ეს ციხე-კალავანი იმაჲ სამ-
სახურს უწევდა თელავის მცხოვრებით უწინადად შიშა-
ნობის დროს, როგორც საზოგადოდ ყველა ციხე-
კალავანი. ამ კალავანის შიშით არის ახლად გაკეთუ-
ლი მატარა კალავანი, რომელსაც ხალხი უწოდებს ღვთა-
ების კალავანს. ამ გვარა სახელი, რასაკვირველია, ხალხს
მისთვის უწოდებდა კალავანსთვის, რომ იგი თვით
ღვთაების ტაძრის აქვს გარშემორტყმული. მართალია,
მკვლევარის კალავანი ახალია, მაგრამ თვით ეკლესია-
ც კარგა ხნისაა და, ვინ იცის, თელავის და თვით კასეთის
არა ერთისა და ორის დაწილება-აზნებუბა მოჴმეც არის...

ეკლესიის შინაგან კარგა დიდა. მარჯვენა კუთხე-
ში ასვენია ღვთაების ხატი.. ხატი კარგად მოხდილია
და ნათელი თავსუვდ მკითხვისას ქვებითა აქვს მოქცედილი.
როგორც ამაჲნის ეს ხატი და თვით ეკლესიას როგორ
აშენდა, ამის შესახებ დღემდის დაჩენილია შემდეგი
გადაცემა.

იმაღაგას, სადაც დღეს ეკლესიას აშენებულია, უწინ
სამხელა უტესი ტყე ყოფილა. ტყეში მეტად მრავალი
ნადირა სცოდნია. ასე რომ მასობად სოფლის თავად-
ანჯანური და საზოგადოდ მოსადარბნი თითქმის სულ
ამ ტყეში ნადირობდნენ თურმე. უელახე მღვარე-კი თურ-
მე უფრო ერთს თავადს რუსიშვილს ჰყვარებია ამ ტყეში ნა-
დირობა. ერთს დღეს მკვლელებისაგან თ. რუსიშვილი ამო-
სულა ტყეში სანადიროდ. ნადირობა თურმე მეტად
მარჯვად მოსდარდა და ისე გატაცდა, რომ შეუგნებე-
ლად ტყეში დაქაშებოდა. ბინდისას, როგორც კარგად ვუ-
რ გულად ნადირობით, მოკნდამა შინ დაბრუნება, მც-
რამ ნანადირევის წაღება დამე უცხენოდ შეუძლებელი
იყო და ტყეშიაც დატოვება უმატრონოდ არ შეიძლე-
ბოდა. მეტი დონე არ იყო, მონადირე იმ დამეს ტყე-
ში უნდა დაჩენილიყო. რუსიშვილს და ერთს მის მსა-

ხურს, რომელიც თან ჰყოლოდა, ცნებანი*) გაქვლენიან ტყვედ.

ნანადირვეის სელ-და-ხელი ვახშიში უკანონო ბატონისა და მისხურს და დღის ნადირობისაგან დაღლილთ ტუბილად დასძინებოდათ. თ. რუსი შეიღეს ძილში გამოსცხადებოდა მოხურცი გარე და ეთქვა: „აქაქ და მოსთხარე მიწა სწორედ იმ ალაგას, სადაც სწევხარ. ეს ალაგი წმინდაა. მიწაში ძიხს გამოქვაბულია, სადაც ასეინა ღვთაების სატი. შენ თანამომეტი გარდაცოდა, რომ წმიდანნი მიწაში არ ამოიფონ. აუშენონ შესაფერი ეპიტელია და თავის შესაფერ ადგილას დასვენონ სატი. რუსი შეიღეს გამოვლენებოდა თუ არა, აუგებინა მისხურცი. მისხური ნანადირვეის საყარულად დატოვებინა ტუვეში და თვითონ წამოსულა იო შინ. მისგლისთანავე მოხურცი დღისთვის გამზნა სიხშირე. მეორე თუ მესამე დღეს მოხურცი რუსი შეიღისა ორი მისხურით წასულა იო ფუხით ტუვეში ღვთაების სატის საძებნელად. მთელი ორი დღე თურმე თხარა ორმა კაცმა ნიჭუნებ ალაგას მიწა. მესამე დღეს მისდგომოდნენ გამოქვაბულს. ერთი მითხრელი სანქაროდ ამოსულა იო თხრილიდან და შორი-ახლას წიღილას ქვეშ მუდღამ ქალბატონისთვის მოკსენებინა:

— ქალბატონო, სატი ეპოვეოთ!

გახარებული მოხურცი მაშინვე წამომდგარა ფეხზე.

— აი, წამობრძანდით და თვითონ იხილეთ. მისხური და ქალბატონი მოსულა იყენენ გამოქვაბულთას, სადაც ეყვნა სატი, სატს წინ ბატონი შინდალში ორი წმინდა სანთელი ენთო. მოხურცი მოწიწებით ეტა თავიანთი სატისთვის, მიფარებინა გამოქვაბულის კარისთვის სხმა ქვა და დაბრუნებულიყო სოფელში. მოხურციბულს რუსი შეიღეს ერთს თვესე და აუშენებინა გამოქვაბულის თავსე და ფიგრის ბატონი იპილესია და სატიც ამ იპილესიაში ამოკსენებინა.

ეს ამავე მსლე შეეცუოთ ახლო-მასლო სოფელელებს და აურბეულ საღას დაწყო აქ სიარული სხლოცხად. სოფელელებს მსლე ფულიც მოგვროებინათ და აუშენებინათ დღევანდელი ეპიტელია.

ეპიტელიას აუშენებინათანვე თ. რუსი შეიღებს გა-

დავაფინთ გარშემო ტუე, თავიანთ სოფელეებისთვის სრულად დაეგებებინათ თავი და კადმოსახლებულიყენენ აქ სადაც დღესაც სცხარობენ. („იპილესია“).

მოთხრობა ივერიის დვთის მშობლის საცვირველი მომქმედ სატრედ, რომელსა ეწოდების პორტუტისა (ე. ი. ბარისა).

მესრე სასურეში ჭრისტეს შემდეგ იშვარატონის თოფილეს მეფობის დროს აღიძრა წმიდა სატო სედა ფიგნელი დვენულეუბ. სადენიდან სატო თავყნას მტეველთ. თვით იშვარატონი თოფილე ამ სენით იო შეპერობალი. კვილ მორწმუნენი, აღმასრებელი წმიდათა სატოთა იტანჯებოდნენ, სოლო თვით ხატებს ჭეოიდენ ეკლესიებიდან და უკიდებდნენ ტყველსა. სხვა-და-სხვა სოფელეში და ქალაქებში გაგზავნილნი იყენენ საიდუმლო მსერვარენი, რომელთაც უნდა შეეცუოთ, თუ ვის ჭეონდა ფარულად შენახული სატები, და რიცა ე აღმოაჩენდენ ფარულად შენახულ სატებს, სწავიდენ მათ და საშინელ ტანჯვას აუენებდნენ მათ მტონებულთაც.

ამ დროს ნიკიის ქალაქის მასლობლად სცხარებოდა ერთი კვითი-მისხური და ქველის მომქმედა ჭეოვი ქალი, რომელსაც ჭეოდა ერთი მე. ამ ქალს სახლში ჭეონდა ლეოს მშობლის სავერველი-მომქმედა სატი. ამ დედა-კაცმა თავის სახლის მასლობლად ადაშენა ტაძარი, რომელშიაც დაასვენა ეს სატი; ამ სატის წინაშე უოველ დღეს ქალი მსურვალად ევედრებოდა ღიერთსა. მეფის მსერვარენი მივიდნენ ამ დედა-კაცის სახლში, იხილეს ტაძარი, შევიდნენ შიგ და ნახეს სატი. მსერვარენი მაიბრუნდენ დედა-კაცს და უთხრეს: „მოგებენ გერცხლი, თორემ ნენ ესლაგი ალვარულეობ მეფის ბრძანებას და დატრავათ.“ დედა-კაცი შეეკადრა მსერვარეო, რომ მეორე დღემდის გრგობათ მისთვის ფულის შოგან.

ანგათ-მოუკარენი მტარვალნი დათანხმდნენ დედა-კაცს. ჭეოვი, მოშორდენ მას მსედარნი თუ არა, ერ-

*) ეპიტელიის ცალკეანში ცაცხვის ხეობი ეწოდებ არის.

თან მითურთ თვისით შეედა ღამე კვლევასში, იღო-
 რა წინაშე წმინდას ხატისა, მობადრანს მუხლნი, აღი-
 ურნა სულნი ცად და დააღრო მარა ცრუებითა; შემდეგ
 ძმწოდით და კეთილ მოწინაობით ჩამოსაყენა ხატი და
 მიიტანა ზღვის კიდელ. აქც დავრდა წინაშე ხატისა და
 ღმობიკრად ხმაჰყო დღეოფლასა ძიანთ ცაისა; , დედო-
 ფალო ჭკეპნისაო, შენ ვითარცა დედას ღვთისასა ძალ-
 გიძს გვისსნა ჩვენ მეთვისაცან უკეთუბანს და ხატისა
 შენი დანთქმისაცან, „საქვა თუ არა ეს, ჩაუშვა ხატი
 ზღვაში. ამ დროს მან ისაღა შემდეგ: წმიდა ხატი არ
 დეცა წულხად ბრტულად, არამედ დასდგა აღმართული და
 ესრეთ წარმართა ღვლავთა ზედა დასაღვთის მიმართ:—
 ნუგე მინისცრუმდამს სასწაულოთა ამით ჭკრავინს შესწი-
 რა მადლობა უფელსა და უფლად წმინდასა დედასა მის-
 სს; შემდეგ მიუბრუნდა ძეს თვისსა და ჭკრავ: ,,არ აღ-
 ესრულა წადილი და იძლე ჩვენი, რამეთუ არა ამოად
 დაშთება მისურება ჩვენი ღვთისად და კეთილ მოწინა-
 ბა უფლად წმინდას ღვთის მშობლისადმი; აწ მისად ვარ-
 თს; სიყვარულისათვის მისისა მოჭკვედ სელთიან მტანკველ-
 თასს; მაგრამ შენი საიველი არა მისურს. მე აქვად
 ვერს ვერ წავლ, შენ კი გთხოვ წავსაღე საბჭინეოში.
 უმწოდელადემოწონად დედის ნებს, განათხოვოვ მას და
 მამინეც წავრდებ სოლუნად (თესლონიკელ): შემდეგ
 წარვიდა ათონის მთაზე, სხადც შემდეგში აღშენდა სახანე
 ივერთისს; აწ ის შედგა მონაზონად და ღვლავთაშინა
 კეთილ-მისურებისასა განუტევა სული ღვთისადმი. ეჭვო
 არ არის, რომ ამ უმწოდელს წმ. ათონზე მასღა მოს-
 და ღვთის განკუთვებით, რომ მას ენობება ათონის.
 მეუღანბოებისთვის ღვთის მშობლის ხატის ზღვაში ჩაგ
 დება. სად და რამოდენ ხანს იყო მათგრული ეს ხატი,
 არავინ არ იცის ეს. შემდეგ ჭკრავის მას სივედლასა,
 ივერთის მონაზონთა ისიღეს ერთ დროს ზღვას ზედა
 სვეტი აღისა, რომელიც უჩვედა ცაღმდე. მეუღანბოენ
 შეიპყრო შაშა, უძრავად სდგენ და მხოლოდ დადღევეს:
 «უფალო შეტვიწკლე.» რამდენიმე დღე და ღამე გავრძეულა
 ეს ხილვა. შემდეგ ვეკა მონასტრობიან შემოიკრიბნენ
 მეუღანბოენი და შთაგდნენ კიდესა ზღვისასა, ისიღეს
 სვეტი ცეცხლისა, რომელიც სდგა ხატსაზედა ღვთისა
 დედისასა. რამდენიც უსლოვდობოდნენ მეუღანბოენი
 ხატს, იმდენად ხატი განემორფობდა მათ.—მონაზონნი

ივერთის მონასტრისა, მეუღანბოენი თავის წინამძღვრის
 რჩევით, შეკრნენ კვლევასაშინა და ცრუმით კვედრე-
 ბადნენ ღმერთის, რათა მონაზონს სახანეს მათს ფს
 დაუდებელი საფრე ესე, წმიდა ხატი უფლად უბორო-
 სს ღვდის თვისისა და უფაღმან მოწაულებით შეისმინა
 გულოთადმი კედრება მითი. ამ დროს ივერთის სახანეში
 იყო ბერი ვინმე, სახელთ გაბრეულ, ტომით ქრთველი.
 ეს ბერი განსწავლბოდა სასტეგი და კრძალული ცხოვ-
 რებით და ზიფსულბობით განმორჯბოდა სოლმი იგი
 სალოცვად სიმღელეთა ზედა შეუკლავთ კვლეთასა, სო-
 ლო ზომორბობით შთამოდოდა სახანეში. ეცვა მას მე-
 დამ ფილასი, იხდებოდა მღვლოთისა და სიდად მსოლოდ
 წულას. ამ ღვთის მომშს ბერსა გამოცხდა ძალში
 უფლად წმიდა ღვთის მშობელი განბრწინებული ზე-
 ციუროთა ნათლეთა და ჭკრავ: ,,არუწე წინამძღვროთა და
 მათა, რამეთუ მე მნებავს მივანსტო ხატი ჩემი შეიწედ
 და მივრჯელად; ამიტომ შამოვედ შენ ზედად, სეადო-
 დე საწმწინოებით ღვლავთა ზედა მისთა, რათა სცნონ
 უფაღვთა შყავრული და წულბობა ჩემი სახანისადმი თქვე-
 ნისს. ბერმან გამოცხდა წინამძღვრსა ხილვა ესე; ქე-
 რე დღეს, დლით ადრე შეკრნენ ერთად უველნი მო-
 ნაზონნი ივერთის სახანისა, რომელნიც ღვლავთით, გა-
 ლობით, და ღმმბრებით მიკედნენ ზღვის შირად. გაბ-
 რიელი შეკდა ზღვაში, საკვირველად განვლო წულე,
 ვითარ ა სმელია და ღირს იქმნა მიაღვად წადლთა თვისთა
 წმინდას მას ხატისა. მონაზონნი კეთილ მოწინაობით და
 სისარულითა მიკეცნენ მას ზღვის კიდელე, აღაშენეს
 მურვესლოცავი სახლი და სამი დღე და ღამე აღაღვენდნენ
 მურ წინაშე მას ხატისა ლოცვითა და კედრებათ. შემდეგ
 შესაყენეს ხატი იგი საკრებულასა კვლევასაშინა შინა და
 დასაყენეს საკურთხეველას შინა. მეორე დღეს ცისკრით,
 შევიდა კველიასში მონაზონნი აღნთებად ღამშროთა,
 მაგრამ კვლავს ჭბოვა გამონიხებული ხატი.—დაუწესეს
 ბეზსა და შემდეგ მრავლათა ძაბათა მონაზონთა ჭბოვეს
 ხატი კედელზედ მონასტრის ბჭესა ზედა, წასაყენეს იგი
 და დასაყენეს ზიწველასვე ადგილს. მეორე დღეს აზო-
 ვეს იგი კვლადვე ბჭესა ზედა, ეს განმეორდა მრავალ-
 გხას; ბოლოს უფლად წმიდა ჭულწული კვლად გამო-
 ეცხდა ძილს შინა გამრავლს და რჩვა მას: ,,არამოცე-
 სადე მათა, რათა ამეორადეან არაზრ განმცადენ მე

რამეთუ მე მსებას აზრ იგი, რათა მტკიცეთ თქვენ, აზრ-
მედ რათამც თვით მიფარველ გეპყნეთ თქვენ, აზრ მხო-
ლოდ ამა ცხოვრებას შინა, აზრმედ მომავალსაც. აჭყნ-
დესთ სასოებას მოწაულებას ზედა მისა და მეუფისა
ჩემისას უოკელთა მათ მონაზონთა, რომელნიც მათსა
ამას შინა დაუფრინებინ კეთილ-მოქმედებით, კეთილ-მოწი-
წებით და შიშითა ღვთისათა, რამეთუ მე გამოვითხოვე
მისგან ნიჭი ესე და აჭა იყოს თქვენდა სასწულად: ვიდ-
რემედ იხილვებოდეს საგანისა ამას შინა ხსტი ჩემი, აზრ
მოგაკლდესთ თქვენ მაღლი და წყალობა მისა ჩემისა. **მ**
რც ეს უოკელთა უმთხოვნი გებრუნება მათა, ისინი აღი-
სნენ გამოუთქმელი სახარულთა, აღაშენეს საგანისა ბუქს-
თან მდინე ტაძარი საღვთებლად უოკლად წმიდასა
ღვთისა-მშობლისა და დასაგუნეს მასშინა საგვირველ მოქ-
მელი ხსტი მისი საუფლო გარბის მარჯვენით კერძო.
ამ დღიდან ეს ხსტი ასვენია ამ ადგილს, რომელიც ბ-
მოინჩია თვით ღვთისა დედამ; ამისთვის იწოდების
ხსტი ხსტად წმიდასა ღვთისა მშობლისა ზორტატისად,
ე. ი. მეგარედ, სოლო სახელით ივერიას საგანისა სა-
ტად.

ამ ხსტის გამოჩინების შემდეგ გაიზარა რამოდენიმე
დრომ, როცა სწავლის ეპოქის წინამძღოლობით მოად-
გნენ წმ. ათანასე ზღვით თუთხმეტი წავით, და გარე-
მოიდგეს მონასტერი ივერიისა. შემინდენ მონაზონნი,
გამოიტანეს მათ ეკლესიასთან საეკლესიო ჭურჭელ-
ნი და წმიდა ხსტი ივერიისა და შეამაღლენ ერთს მა-
გარს გოშეს შინა; მტკიცნი შევიდნენ მონასტერში და
აღაოსრეს იგი. ბოლოს განიზრახეს მონასტრის მთლად
დაჭრე, მაგრამ ვერ შესძლეს ესე. — როცა მო-
ნაზონთა იხილეს ეს, ცრემლით შევედრენ უფალს, და-
დადებენ უოკლად წმ. ქალწულისადმი და ძლიერად დე-
დოფაღინდ შეისმინა გედრება მათი. აღსდგა შეც-
რად ჭირი ძლიერი და ნაზი და მასში მეოფნი მტკიცნი
დაინთქნენ უფსერულს შინა ზღვიასა. მხოლოდ
ერთი მსჯელთა უფროსი გადარჩა ცოცხალი, რადგან ამ
დროს იგი იგი მონასტერში, როცა იხილა ამ წმ. წმ-
წმედ ნავთს და მსჯელთა თვისთა, შეინახა ხილად
თვისი, დაისხნა ნაცარა თავს ზედა თვისსა და სთხო-
ვა მონაზონთა შეავედრონ იგი ქუშპარტისა დმერისა,
რათა აზრ წარწმედეს იგიცა სხვათაებრ, და მისცა მათ

მრავალი ღმერთი და ვეცხლი დასაგებლად ახალი მონა-
სტრისა.

ივერიის გარის ღვთისა-მშობლის ხსტს აჭეს სიმაღლე
ერთი აზრინი და თუთხმეტი გოჭი, სოლო საგანე
ერთი აზრინი და სამნასკვერი გოჭი. მას სასე აჭეს
სასტეტი და უხებლითა აღმრეს მნასკელთა შორის შიშ-
სა, ზომა და გამოხატულება მისი საღმრთო ზირისა აზრის
დიდებელი და დიდთა მოწაულებათა და ნუტემის ტემის
ჰინის დიდად მართლ-მსაყულებისად და ზირთხებულ
მსაყუდად. სასეს ზედა (ლოგაზედ), აჩნა აწცა სის-
ხლანი ჭრილობა, რომელიც, გადმოცემითაებრ, უგმი-
რეს მსებელი ერთს აზრსა სახელით გარგარს, და გან-
ტმირესათანავე, გარდმოცენის სისხლი წულუღისაგან, რის
გამო თვით გარგარს, განთრთხობილს და განცვიფრ-
ბულს ამ სასწულთა, მიუღითა მსევე ივერიას შინა
სათლისებლა. შემდეგ შემდგარა ბერად და ანკელსებრივე
და დაუფლებულ ცნობრებაში განუტრების სიტრცხლე,
რისა გამო იგი შემდეგ სიკვდილისა შერცხხლად წმი-
დათა შორის და აღაოსრების იგი წმ. გარგარად და დღეს
მისი სახე დახატულია გარს ბუქსე, მასთან აჩინა და-
ხატულნი საჭურჭელნიც მისნი: ზხელი (აჩნა), ისარა და
მშვილი.

ჭებითი დღესსწაულობა ივერიის გარის ღვთის
მშობლეს სრულდება უოკელწობით, ბრწინებულ გე-
რანების მეორე დღეს. ამ დღეს გავლენ ღვთისნი ამ
წმ. ხსტით ზღვისა ზირად, სადაც ზირებლად
აქნა იგი. გამოვსებულ ზღვისაგან გაბრიულ და-
უფლებულსაგან და იქ შესრულდება საღმრთო წირვა,
რადგან ამ დღიდან სდაჩან რამდენიმე სენანნი და
ზატარა ეკლესიის ღვთისა მშობლისა.

ამ ივერიის ღვთისა მშობლის ხსტსე აწრიაა გარ-
თულად შემდეგი: „დელოთალო დედაო გაცხოველებისა
ღვთისა უოკლად უბოროტ ქალწულთა მარამ, შეიწაულე
სული ზატრონისა ჩემისა დიდისა უარგუარს შეიღისა
ქაიხოსრისა და მე მონა შენი და აღითრთო ულო-
ნი ქმნილი საზრდო: მშობისა, გამდლობა შენი, რომელმან
ღირსს მუჯ უღირსი ესე მოსეგვას და შეგობასა წმ.
ხსტისა შენისასა ზორტატისა და შეიწირე მდინე ესე
ჩემ ცოცხლისა მიერ გადრება და დიდებუ ნუშტი ცხოვ-

რების ჩემისა უგოდეკლად და ჟამსა სწყალაბულისა, სულისა ჩემისა განსვლისასა შეეწეე და უნინო ჭქვენი უოკელნივე ცოდათა ჩემთა ხელთ წარაღია და დაზად- განე ცოდავლი სუღაროა მისა და ღვთისა შენისათა და უოკლად წმ. თანად-უსამომას მამისა მისასა; და უოკლად წმ. სულისა, აწ და მარადისა და უ უნათა უტყნი-სამდე ამინ.

გურნებანი და სავკარგულებანი ამა წმ. ხატისაგან აურაცხელ არიან, ვინადაცან უოკლად წმ. ღვთის მშობე- ღვა უოკლითა სარწმუნოებით და სასიკეთით მისად მოა- ტოლდვილთა უმურველად და უსკად მანისკებს მსწრაველსა შეეწენას, ძალთა მისიან შობილისა ეკსო ქრისტესითა, რომელსა შეენის თანა მამით და სუღა წმადითურთ დი- დება; პატევა და თაყუნიან ტემა აწ და მარადისა და უგუ- ნითა უტყუნისამდე ამინ.

წარლი ჩელაქმისაღმი.

მ. რედაქტორო, უმორჩილესად გთხოვთ ადგი- ლი დაუთმოთ თქვენს პატრეცემულ გაზეთ „მწყემს“-ში ამ ჩემ მცირე პასუხსა, რომელიც გამოიწვია ჩემგნით თქვენი გაზეთის № 8-ში დაბეჭდილმა კორრესპოდენტ ციამ ერწოს ხეობიდან. თუმცა მე, როგორც მღვდელი, ყოველთვის ვერიდები ამ გვარ პასუხების წერას, მაგრამ ამ ხანად არ შემიძლია უპასუხოდ დავსტავო ბ. პოპტონაშვილის წერილი, რომელშიაც ის სხვისი შთავრანებით ღვაკს სცხებს ჩემს მოქმედებას, ბატონი პოპტონაშვილი სწერს, რომ მე უწინდელს ჩემს სამ- რეელოში დასახელდობარ ერწოს ხეობის ხეც-სურგებში ამაოდ-მორწმუნეობათა და მენებელ ჩვეულებათა მოს- პობის მაგიერ უფრო განვამტკიცე ამ ხალხში სხვა-და- სხვა ამაოდ მორწმუნეობანი და მენებელი ჩვეულე- ბანი, ე. ი. დეკანოზობა, სხვა-და-სხვა კოშკებთან ლოცვა, დედა-კაცების გარეთ გარეკა მშობობიარობის და დედათ-წესის დროს, ცხოველების სისხლით საქ- მელების შეწელება და მათი ჭამა. მე ვერ წარმომიდ- გენია ისეთი მღვდელი, რომელიც ასეთ მენებელ ჩვეულებას ავტელებდეს თავის სამრეელოში და მი- სი მოქმედება შეუწინააღი დარჩეს მისი უმასლობელიე- სი მთავრობისაგან. შეძობება მღვდელის ასეთი საქ- ციელი შეუწინააღი დარჩეს უმაღლეს სასულიერო მთავრობას, მაგრამ ადგილობრითა ბლაღოჩინმა რომ ვერ შეიტყოს, ეს კი წარმოუდგენელია. რამ აიძულა, ან რა ფაქტები აქვს ხელში ბ. პოპტონაშვილის, რომ ასეთ მოქმედებას მაწერს მე. დარწმუნებული ვარ მე, რომ ბ. პოპტონაშვილის რომ გამოეცითხა ეს- მესთვის, თუ როგორ ემოქმედებდი მე ამ სამრეელო- ში, მას ტყოდენ შემდეკს: მღვდელმა ბონაშვილმა, ე. ი. მე, ხეცსურების დარბევბისა და სწავლისათვის მივიღე 1883 წ., სექტემბრის 23-ს რიცხვსა მაღალ- ყოვლად-უსამღვდლოცობის პავლიყაან მღვდელ- მთავრული მადლობა, აგრეთვე არა ერთხელ მიმიღია მე ამ გვარივე მადლობა ბბ. მასრის უმუროსის ჩოლოყაშვილის, ა. აფხაზის და ლ. დეანდიერისაგან. ასეთივე მადლობა გამომიცხდა მე ადგილობრითი ბლა- ლოჩინმა მ. მრეელოცმა იმის გამო, რომ მე 1884 წელში დეკემბრის 23-ს სოველს ტოლათში შეეკრებე ივანე წიკლაურის მამასახლისობის დროს მივლი ჩემი სამრეელო ხეცსურები, დაჭარივე ისინი და ჩამოვარ- თვი მათ პირობის წერილი, რომლის ძალით ხეცსუ-

გვლათის მონასტრის ტაძრის კანკელი *).

*) აღწერილობა იქნება შემდეგ ნომერში.

რებს ხელი უნდა აედოთ მამა-პაპეულ ყოველ გვარ კრპოთაყენის მცემლობაზე და ებლანდელი დროის ცულ და საძრახის ცლომილებაზედ. მანც ამ პირობის წერილს დაარღვედა, მას 25 მინუტი ეყვლინის და 10 მ. სოლის საზოგადოების სასარგებლოდ უნდა გადაეხადა. ეს პირობის წერილი ხელმოწერილია ჩემი სამხრელოს ხეცურებისაკან და დამოწმებული მამასახლისის ხელის მოწერითა და ღერბის დასხმითა. აგრეთვე არა ერთხელ მითხოვინა ავგილოზით ბლომინისათვის შემწეობა, რომ ჯვარ-დაუწერელ ცოლზედ ჯვარი დაეწერათ მათ, ვისაც ასეთი ცოლები ჰყოფდა. მტკარობა აგრეთვე, რომ ერთსა და იმავე პირს რამდენიმე ცოლი არა ჰყოლოდა და სხვა. შეველა ეს ჩემი მოქმედებანი კარგათ იცის ბ. ძობტონაშვილმაც, რადგანც ის არა ერთ გზის დასწრებია ამ შემთხვევებს, მაგრამ ვერ წარმოვიდგინე, თუ რა მტკარობით და ვის შთაგონებით და წაქეზებით მოსვლია ბ. ძობტონაშვილს, რომ კეშმარიტება უარ უყუცა და სიკრუისა და ცილის-წამებისათვის მოუკიდნია ხელი?

მეგველი ა. აღნაშვილი.

წერილი რედაქტორთან.

მ. რედაქტორო, გთხოვთ ამ ჩემ მტკარე შენამანს ადგილი მისცეთ თქვენს პრეცედენტულ ბაზეთ „მეწეოს“-ში.

ამას წინათ ერთმა ჩემმა სამრეკლოთაგანმა მისიოკ მოწმობა გვარგინის კურთხევის და უბრუნებლობაზე. მე, შემდეგ სამ გზითის გამოცხადებისა, მივეცი მისიონელს აღნაშნული მოწმობა. ეს მოწმობა წარუდგინეს მ. ვას. ა.—ის, რომელსაც უნდა დაეწერა ჯვარი ამ ჩემი სამრეკლოთაგანათვის. მეველეს ვას. ა.—ის ჩემგან მიცემული მოწმობა დაეწერება და ჯვარი არ დაეწერა. როცა კეთილთ მედღისათვის, თუ რთ იქნებ მოწმობასთა, მეველეს მივეცე: „მოწმობა დაეწევა და ზღაპრულ უნდა იყოს დაწერილი და არა უბრალო ქალადღესე.“ ჩემი მოწმობა მომეტისს უკანვე და მითმტეს, რომ ამ მოწმობით ჯვარი არ დაეწერა მეველემაც. მისთხეულს შეგატყე, რომ ჩემს ბაზეთ რეკლამა იყო. მე მრავლ გამოკვირებ მეველას ვას. ა.—ის საქციელს, რადგანც მოწმობა წესიერად იყო მიცემული. ავიღე ისევე ეს მოწმობა, გაბაქწერე სედასდად, სესა მარჯა დაეკარი, სედა მოკაწერე, ბეჭედი

დაეკარი და მივეცი პეტროსს. ეს ახალი მოწმობა კი მაილა მეველემ ვას. ა.—ამ და მისთხეულს ჯვარი დასწერა. სედა ვითსაც მ. ვას. ა.—ის შემდეგ: უნდა იყო მარჯა, რომ ჩემგან მიცემული ზირველი მოწმობა მან დაეწერა და მეორე კი მოიწინა? თუ ზირველი მოწმობაში რამე წესი ახლად, მეორე მოწმობა ხომ სიტყვა სიტყვით ზირველიდან იყო გადაწერილი? შეიძლება მეორე მოწმობა იმტომ მოიწინა, რომ სხასობინის 18 ნ ქალადღესე იყო დაწერილი, ხოლო ზირველი სერგიეის 18 ნ სესე. უნდა გამოტყნათ უთსრა მ. ა.—ის, რომ ეს მეტად ცუდი სედასა არის. მეველემ ერთმანეთის დამტრებას არ უნდა გვდილობდეთ. შეიძლება მ. ა.—ის ვისაზე ჯვარი სწარდა, მაგრამ მე და ჩემ მიერ მიცემული მოწმობა რა შეუძი ვიყავით? უმრევ მ. ა.—ის შემდეგში გაფრთხილდეს.

მ. ვ. კ. აღნაშნული.

საინტორო მოსალა.*

თ. XI.

(ფრანგულიდან ნთარგმი)

ვაპების სამეველელი შესამოსლებზედ.

წ. იერონიმი მოვეითხრობს: „ეკლესია უწერს ორგვარ ტანსამოსს ეკლესიის მსახურთ; ერთს სამულდ-მო სხაზარებლად, მეორეს სამლო მსახურებათა აღსრულების დროს. პატრიცეუმული მამანი მეგრელი არ ხმარობენ პირველ-გვარ ტანსამოსს და თითქმის ყველას იწაიარდევ აცეო, როგორც ერის-კაცთა. არც მეორე გვარ ტანსამოსს ხმარობენ იგინი და სამლო მსახურების დროსაც თითქმის ჩვეულებრივადვე აცეათ. ეს წარმოსდგება მათი სიღარიბისაგან: მათ არა ბატეს შემღება მოიპოვონ სხვა საეკლესიო შესამოსელი, ვარდა დაფლეთილის ფილონისა, რომელსაც მხრებულ წამოისხამენ ხოლმე იგინი. მათი მედღელი-მთავარი იც სხვა შესამოსელსაც ხმარობენ, მაგალ... სინხარს, რომელსაც იგინი კვართს უწოდებენ, ეს კვართი თავთისა და არა ტლოის; ცებრახილს, რომელსაც ორარს უწოდებენ, არ იკამენ იგინი მუცელზედ გვარდინად ზორნებით; ორ სამაჯეს, სახელოს წვერს, რომელსაც იგინი უწოდებენ სამკლავეს, ფილონს და

* ის. „მეწეოსი“ 1887 წ., № 14.

ერთ შესამოსს, რომელსაც ეწოდება ბასმაჩი. ესასკოპოზების, წინამძღვრების და ბერების შესამოსელნი გაკეთებულნი არიან ბერძნულად ოქრო-ქსოვილის ფარჩისაგან. ხოლო რაც შეეხება პაპებს ანუ მღვდლებს, მათი უკიდურესი სიღარიბე იძულებულ ჰყოფთ მათ ყველა სამკაულის ანუ სამღვდელთა შესამოსელის მგებრიად იხმარონ რაიმე დაგლეჯილი ფალასები. ზოგნი მათგანნი ასრულდებენ სამლოთო მსახურებას მხოლოდ ტილოს სტიხარში, რომელსაც ტანისამოსზედ გარდაიქმენ ხოლმე. არასოდეს არ ასრულებენ სამლოთო მსახურებას ფეხშიშველანი, მცენებისამებრ მოციქულისა: „შეისხენით ფეხთა თქვენთა განმზადებულე-ბათა სახარებისა მის მშვედობიან.“ ამ მცენებას ასრულებენ იგინი და თაიანთ „ჩაიაოლა“ ანუ ჩკეულენ-რიგი ქალაზნები, ან სხვა რაიმე ძველი ფეხთ საცმელი ეკლესიაში აქვთ შენახული ამ შემთხვევისათვის. მთუ არა აქვთ ფეხ საცმელი, მაშინ იგინი ტრაპეზის წინ დადებენ ფოკრს და იძაზედ დებენა ფეხით საღლითო მსახურებას დროს. მადა ამოს მათ აქვთ ეკლესიაში, ბერძენთ წესისამებრ, ბარძიმი თვისი კოვით. — ლანგარი, ფეხზეში, ვარსკვლავი, რომელსაც ეწოდება კამარა; დავარნა, ოდვი ანუ ბერჩელი და სახარება. ხოლო პაპების ღარიბ ეკლესიაში ბარძიმი, კოვ'ი, ფეხზეში და კამარა, რომელნიც უნდა იყენენ ვერცხლისა, ან სარღნძისა, ან კლისა, ხშირად ხისაგან არიან გაკეთებულნი და ისიც ქუჭყიანი და სუნიანი არიან. მთუ პაპა იმყოფება ეინმე ერის კაცთაგანისას და თუ მოილოტრევის იგი აწორიონის მას, პაპა დასრულებს წირვას მარანში, როგორც იცის ზეპირად. იგი მანკელ-მაინაც არ სპირიებს წიგნეაში. იგი ხმარობს ბარძიმად ჩვეულებრივ სასამოსს, თას, ფეხზემუდ გათხუბნულ თევზს; გამოაცხობინებს ხელად ნიკარში კვერს სეფსიკრად; ლენო კი უხუთად აქვს მას, რადგან მარანში სწირავს იგი. ტრაპეზის მაგივრად ხმარობს ქუჭყიან და მტვერიან ფოკრს. ინათხოვრებს ცისგან-მე სახლში პერანგს, ან რასმე სხვას მის მშაგავს და შესამოსლის მაგივრად წამოისხამს მხრებზედ. იგი არა ზეფნავს ოდიზედ, არც ბარძიმის გასასუფთავებელზედ, რადგან ხელით ასუფთავებს მას იგი. როდესაც მოვა სასარგებლო წაიხიების დრო, ამოიღებს აბგიდამ ქართულად ნაწერს პატარა წიგნს, კურთხევიანის მგებრის, რომელიც ხშირად მთლად დაგლეჯილია, ფურცლებ

აწეული, ბეჯჯერ მთლად წაშლილი ნაწიებით, რომელსაც ხან-დის-ხან ნახევარ-ნახევარ ფურცლებზედ მეტი აკლან ხოლმე. მღვდელი მაინც შეუხერხებლედ ასრულებს სამლოთო მსახურებას ამ წიგნში; იგი ახრუნებს ფურცლებს და ეძებს ლოცვას, რომელსაც უკვე ამბობს, რადგან მან მთელი საკლითო მსახურება ზეპირად იცის. მაინც ყველა ეს შეეხება მხოლოდ მღვდლებს, რადგან ეპისკოპოსი, წინამძღვართ და ბერთ ეკლესიებში ძირიელ კარგად აქვთ დატული და მათში, როგორც თავადების ეკლესიებშიც, იბრებებიან სამლოთო მსახურების აღსასრულებლად საპრონიეთები.

XII.

წ ი რ ვ ა ზ ე დ .

სამეგრელოში ლეთის-მსახურებას ასრულებენ ხუცურ-ქართულ ენაზედ. მღვდლის სახლი ყოველთვის მოზორებული არის ეკლესიაზედ, რადგან ეკლესიები განცალკევებულ ადგილებზედ არიან აშენებულნი. მაინც აწირივნებს მღვდელს, მან საწირაედ-ღუდა მისცეს მას ან ორი-სამი მხარი თოკი, თხის ან ცხარის ტყავი, ან საღლი უნდა აქამოს. მხოლოდ ამ შემთხვევაში სწირავს მღვდელი. ათასი ცული ამინდ-ც რომ იყოს, მღვდელი მაინც მიდის ეკლესიაში და თან მიაქვს გული შესამოსი, ჩაჩქით ან პატარა გოგრით ლენო, გამომცხვარი კვერი, რომელსაც შუაზედ ბეჭევს. ახის ქართული ზედ წარწერით, და წირად საწთელი. მაინც აწირივნებს მღვდელს, მან უნდა მიუტანოს მას გამომცხვარი კვერი, ლენო და წირინა საწთელი.

როცა მღვდელი მიუხსლოვდება ეკლესიას, იწევებს ლოცვას. როცა ეკლესიის კარებთან მივა, დაიდებს ძარს თავის ბარგს, დაჩვევს საეკლესიო ფოკრს და რამდენჯერმე შემოპირავს ზარს. რეს იმიტომ კარა, რომ ხალხი შემკობობს ეკლესიაში, არამედ ჩვეულებისამებრ. ათასი რეკოს, მკარელი მაინც არ შევა ეკლესიაში გარდა დღესასწაულ დღეებისა. შემდგმ მღვდელი შევა ეკლესიაში, ან თვის საწთელს, თან აკეთებს ყველა ამას და თან ლოცვილობს ხმა

მალა. მერმე შეიმოსება მღვდელი თავისი უბრალო შესამოსელით,—წამოისხამს მხრებთან შეყვილო შესამოსს, როგორც ჩვენები წამოისხამენ ხოლმე მღვდლად კურთხევის დროს; თუ აქეს იგი შესამოსი ხომ კარგი, თუ არა უფისილად იცოდათ წაეა. შემდეგ მოამზადებს ტრახუქს; ზედ ოდიის მაგიერად გადაფარებს რამე ტილოს; სახარებას გვერდით მოუდვამს პატარა თევზს, რომელსაც იგი ფეშუქის მაგიერად ხმარობს, სამოციქულოს გვერდით დასდვამს თასს ბარძიმის მაგიერად; შუაში დასდვამს პურს, რომელიც უნდა შესწიროს და რომელსაც ეწოდება სეფისკევი. თან ლოცვილობს. შემდეგ მღვდელი ბარძიმში ჩაასხამს საკმარად ღვინოს; აიღებს პურს მარცხენა ხელით, ხოლო მარჯვენით პატარა დანას, რომლითაც იგი სჭრის სეფისკევის ბეჭდს მხარიდგან და აწუპავს ნაჭერებს, რამდენიც წესია, პატარა თევზზედ. აიღებს კამარას, რომელიც გაკეთებულია ორი ნახევარი—რკალისაგან და დაადვამს ფეშუქზედ დაწუპავს პურს; რაც პურის ნაჭერება გადარჩება, იმას ცალკე აწუპავს. ფეშუქს დააფარებს ზემოდან თეთრ საფარებელს, მერე საფარებელს გადააფარებს ღვინოს. შემდეგ იგი ცოტად უკუდგება ტრაპეზის მხარეს და იტყვის მამა ჩვენოს, რომლის შემდეგ კითხულობს სამოციქულოს, მერმე სახარებას; კონდაკით ხელში გაღა შუა ეკლესიაში მშვიდობიან წარმოსთქვალად, და აშპობს ზოგჯერ ლოცვებს შემწირველთათვის. შემდეგ იცე შედის საკურთხეველში, ახდის ტოლას, რომელიც ფეშუქს აფარა და დაიდებს მას თავზედ, მერმე მარცხენა ხელით აიღებს ფეშუქს და მიიღებს შუაზედ; მარჯვენა ხელით აიღებს ბარძიმს, მიიკრძაობს მუკელზედ და ესე გაემართება ნელის ნაბიჯით ხალხისკენ შუა ეკლესიაში, უფლის გარს და ჰგალობს ჰიმნს, რომელსაც უწოდებენ „ქერტიმთას.“ თუ წირვაზე დაქწოხალბი, იგი, როცა მას მიუხლოდება მღვდელი, მბაბლად მოიდრეკს მუხლს და მიწაზედ დაეშობა; მიუღებს მიკეყიან უკან ანთებულ სათლათ ხელში. ან პრაკსის შემდეგ მღვდელი მიეა ტრაპეზთანვე, დასდვამს ზედ ჯერ ბარძიმს, მერმე ფეშუქს. შემდეგ აიღებს დაფარას,

რომელიც აფარა მას თავზედ, დაიჭრის მას ხელში და წარმოსთქვამს რომელიმე ლოცვას. შემდეგ წარმოსთქვამს მალლის ხმით გალობის კილოზედ შეწირვის სიტყვებს პირველად პურზედ, მერმე ღვინოზედ; შემდეგ აიღებს კამარას, მიახლებს მის ოთხივე კუთხეს ფეშუქს და ბარძიმს ჯვარის სახით. შემდეგ აიღებს მარჯვენა ხელით შეწირულს პურს, აიხალღებს თავზედ და იტყვის რომელსამე ლოცვას. ლოცვების შემდეგ სამჯერ დასახავს ჯვარს ამ პურით, ჩაიდებს მას პირში და წესკამს. დაიჭრის ბარძიმს ორივე ხელით და ისე სევამ ღვინოს. თუ ფეშუქზედ პურის ნამცეკვები დარჩება, აიღებს მათ ხელით და პირში ჩაიდებს. როცა სვამს პურს, ბარძიმი ხელში უკავია. ამ სახით მიზრუნდება ხალხისკენ და იტყვის: „შიშით!“ შემდეგ იგი კვალად დააწუპავს ყველა ნივთებს თიფთავის ალბას, გააქრობს სანთელს, თუ არ ჩამწვარა იგი, რადგან ხან-დის-ხან ნახევარ წირვამდისაც არ ჰყოფინს სანთელი. გაიხდის შესამოსს, ჩააწუპავს გულაში და დაბრუნდება სახლში.

ეს წირვის წესი არის კეწმაროტად უფწმიდესი წესი, დადგინებული წ.წ. მასილისა, ბრიგორი ნაზიანზელისა და სხვა წმიდათაგან. მღვდლები სწირავენ, როდესაც მათ აღლვეენ რასმე, წინააღმდეგ შემთხვევაში არა სწირავენ. დიდ მარხვის განმავლობაში იგინი კვირაში მხოლოდ ორჯერ სწირავენ—შაბათსა და კვირას, რადგან მაშინ კათალიკოზი, ეპისკოპოსნი და მერნი მარხულობენ და ღღეში მხოლოდ ერთხელ სკამენ პურს და ისიც საღამოს, ლოცვის შემდეგ. როდესაც მარხულობენ, მაშინ არ სწირავენ, რადგან, მითის აზრით, ჰგონიათ, რომ დაარღვევენ მარხვას, რომელიც მათის ფიქრით მღვდამარეობს ღღეში მხოლოდ ერთხელ და ისიც საღამოზედ კამეში, ისე, რომ სხვა დროს არაფერი არ ჩაიდონ პირში. უნდა შევნიშნათ, რომ თუ მღვდელი მიღის ღვთის-მსახურების აღსასრულებლად ეკლესიაში და მის დაკეტილსა ჰპოვებს, იგი ილოცავს ეკლესიის კარებში და მიიკრავს კარებზედ სანთელს. როდესაც რამდენსამე მღვდელს ჰმურს სწირონ ერთს ეკლესიაში, იგინი თითო-თითო კი არა სწირავენ თავთაიან-

თვის, არამედ ყველანი ერთად სწირამენ; ხოლო წირვის აღსარულბენ უსასოდ და წირვის დროს სხვადასხვა მასლათში არიან.

წ. ზარნოკი.

(შემდეგ აქნება).

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ზარანის მახრასში, შიათურის მახლობლად, სადაც ქვაგუნდის მადნებია, ამას წინეთ ვაზნდა შავი ქვის მზგაესი სწეულება. შრთბაშთ გამხდარიყენენ ავად რვა სული. მს აშბ:ეი მზზრის უფროსმა გუბერნატორს შეატკობინა. მიეიდა ადგილობრივ გუბერნიის და მახრის ექიმები და გამოაუკლეს სწეულება. აღმინდა, რომ ერთ კაცს ჭირიანი საქონელი დაეკლა და თსაც ამ ჭირიანი საქონლის ხორცე ეჭმა, სამხრისის ქაშით გამხდარიყენენ ავთ. სამი კაცი ამ სენით კიდევ მოამკედარა. ეხლა, როგორც ამბობენ, ზომებიია მიღებული, რომ სწეულება არ გაერკულდესო. ლმერთმან ინებოს.

ზარანის მახრას დიდი ყურადღების მიქცევა სჭირდება ამ დროს მაინც, როდესაც ამდენი ხალხია აქ თავმოყრილი ყოველ კუთხიდან ქვა გუნდის საზღავთო. მეთთან ჭერილაში მრავალს ადგილას შეხედებით ქუჩებში დახოცილ საქონლების მიძორს და კაკი არ არის, რომ მიწაში დაამარხვიოს ესეები და ჰაერი არ იწამლებოდეს მათი მყარალი სუნით. მზგებში დახოცილ ცხოველებს მდ. ჭერილაში ადლებენ და წყალი, რომელსაც ხალხი ხმარობს, ვაფუჭებულია. ამას ყველაფერს ყურადღების მიქცევა უნდა, მაგრამ მოსამხატურე პირების რიგები ჩვენში დღესაც ისევ იძენენ, რამდენიც იყო ძველ დროში.

**

მლეთის მღვდელმა ალ. ბულისაშვილმა გარდა

იმ ორმოცი თუმნისა, რომელიც მიილა მან ბატონის ობერ-პროკურორის შუამდგომლობით უწმიდესი სინოდისგან; მიილა კიდევ, მისივე შუამავლობით ოცდა ხუთმეტი თუმანი (350 მანეთი) საეკლესიო სამრეგლო სკოლის შენობის აღსაშენებლად და სხვადასხვა ნივთები და სამკაული მლეთის ეკლესიისათვის.

**

ექვ ამ თვეს ვარდიცვალა ერთი პატროსანი მუშაკი სალიტერატურო ასპარეზზე. მს პატროსანი მუშაკი იყო გახეთ „ახალი მიმოხილვის“ რედაქტორი, ალექსანდრე ვასილის ძე სტეფანოვი, რომელიც ამ თვის ცხრას, დილით დიდი პატივისცემით დასაფლავეს ნაცნობებმა და მეგობრებმა თლილისში, მანსვენებულმა ალბათ შეატკო თავისთავს, რომ დიდხანს ევლარ იკოცხლებდა, ამიტომ დაიბარა თავისი ერთგული მეგობარი და გახეთი გადაცა მას და თვითონ ასე მალე გამგზავრა ამ შუოთიანი ქვეყნიდამ. მანსვენებული ყველასთვის საყვარელი და პატივსაცემი კაცი იყო, რადგან ის ერთ ნაირად უყურებდა ყველას და ყველა პატროსანი რუსი, ქართველი და სხვანი მასთვის სულ ერთი იყო. საუყუროდ იყოს ხსენება შენი, კეთილა მოღვაწეო.

**

მოსხ ამა თვეს, საღამოს ცხრა საათზე მიწის ძვრა იყო მთელს ჭუთათისის გუბერნიასში თითქმის. მთქც ამ მიწის ძვრას არაუფერი ზიანი არავისთვის არ მიუცია, მაგრამ ზოგიერთი უსაქმურა „კორარესპონდენტები“ ბერს რამეს ჯღამნიან და იჯონენ!

**

„მწევის“-ს მკითხველებმა იციან, რომ ყოველად სამღვდლომ, ზოარის ენისკოპოზმა ალექსანდრემ შესწირა შიომღვიმის მონასტრის აღსადგენელად 21100 მანეთი, და თხოვა ამ მონასტრის ცალკე მონასტრად დამტკიცება. მს თხოვნა შეიწინარა უწმიდესმა სინოდმა და, როგორც რუსულ გახეთს „Кавказ“-ში

ეკითხულობთ, დღის იქით ხარჯად ექნება ამ მონასტერს სარგებელი ამ 21100 მანეთისა, რომელიც ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ შესწირა. პეტრევე მონასტერს უნდა დაუბრუნდეს ძველის ბაღი, მისი უწინდელი კუთვნილი მამულები და ყოველივე ქონება, რომელიც უწინ ამ მონასტრის ხელში იყო და შემდეგ გადავიდა ფერის-ცვალების მონასტრის ხელში. მონასტრის წინამძღვრად იქმნება თვით ეპისკოპოსი ალექსანდრე და მათი გადაცვლების შემდეგ ამ მონასტერში წინამძღვრობა უნდა იყოს ხოლმე ქართველთა ეპარქიაზე და მათი გადაცვლების შემდეგ ამ მონასტერის ხელში. სინოდის განკარგულებით მონასტრის ხელის უნდა მიღებულ იქმნენ რამდენიმე რუსნიც.

დღეს ჩვენს სტამბაში იბეჭდება ტიბიკონი საეკლესიო ღვთის მსახურებისა, რომელიც მიუტილებელ საპროცედურას შეადგენს ჩვენი სასულიერო წოდებისათვის. ეს ტიბიკონი შედგენილია მთავარ-დიაკონის რაჟდენ ხუნდაძისაგან. ტიბიკონი გასინჯული და მოწონებულია მელაქის პირველი კლასის მონასტრის ძმთაგან. სექტემბრის თვეში გათავდება ბეჭედი ამ წიგნისა და ოკტომბერში გამოვა დასასყიდლად.

ჩვენმა სტამბამ მიიღო პეტერბურგიდან შემგვითრილი სურათების კლიშეები საღმთო ისტორიის ახალი აღთქმისა და ზოგი ძველი აღთქმისა. ამ ერთ წელში ყველა საჭირო სურათები გვექნება ძველი და ახალი აღთქმის ისტორიისათვის საჭირო და ადვილად შეეძლება საღმთო ისტორიის გამომცემთა ამ წიგნების სურათებით გამოცემა...

„Петер. Листок“-ი გულწრფელს, რომ უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის წარდგინების მიერ სახელმწიფო რჩევამ დაადინა, რომ შემდეგში სასულიერო წარმომადგენელთა ეპარქიალური სამსახურისათვის და მათ სახლობათ პენსია ეძლეოდეს სახელმწიფო დეპარტამენტის ხაზინის საზოგადო საპენსიო კრედიტისაგან.

მომავალი თვის აგვისტოს შეიძლება იქნება მზის დაბნელება. ეს მზის დაბნელება ჩვენში ისე სრული არ იქნება, როგორც სხვა ქვეყნებში. დაბნელება მარტო მზის ორი მესამედი. მზე დაბნელება დილის ექვს საათის თუთხმეტ წამზე და გაგრძელდება ათის საათის ორმოცდა თვრამეტ წამამდე. სამუდებლოების ელია, რომ მდებარე ხალხს შთააგონოს და აუხსნას, რომ ეს მზის დაბნელება ჩვეულებრივი მოვლენაა და არაფრის სურსის მომსწავლებელი და ნიშანი არ არის.

საქავისი მთავარ-მმართველის განკარგულებით, შემოდგომამდე საქავისი აქეთა მხრის ყველა გუბერნიებში, როგორც ვაზეთი „НОВ. ВРЕМ.“ ამბობს, გაიხსნება თითო სახელისნო სასწავლებელი, რომლისათვისაც გადადებულია ადგილობრივი შემოსავლისაგან თითოეულს სასწავლებელზე 5 ათასი მანეთი.

ს ი ტ ყ ვ ა ,

თქმული მფხვდლის გიორგიევის მეუფლის მელანია დიმიტრის ასულის დასაფლავების დროს ს. დიდოშვი.

„გვალზე და ვიგლოვ, რა უამს გულის ხმას ვუთ სიკვდილსა.“

სიკვდილი ღვთის განგებისაგან გაჩენილი მოუღვანა, სიკვდილი ისეთი ძალაა, რომელიც ნულ-ნულა მოქმედებს; სიკვდილი ვათარცა ტრესლი, ხან ერთს უსმობს სიგონსლეს, ხან მეორეს, მაგრამ ის ტრესლზე უარესი, უღმობელი და შეუკავებელია.

ტრესლს წელით მაინც ეშვება რამე, საეკლესიო კი ვარაუდრი გერ დაჟერს— „გერცა გზა ეწერა, გერცა კლდოვანი.“ სიკვდილი ტრესლს მარტო იმითი არა ჰგავს, რომ ჰმურავს— არა; სიკვდილს ტრესლსაკეთა ერთი თვისებაც აქვს: იგი სწუმნავს კაცის სიგონსლეს,

ცხოვრებას, ვითარცა განიწმინდების უოკლეავე ცნესღმად განკლავი.

რით სწმუნდავს საკვალად ვაგის ცხოვრებას? იმი-თი, რომ მოგონება ,,საკვალადლეუ“...ადმიანს მუდამ უწყებს იმას აზრანობას, ამ ქვეყნად დროებითს შეფარ-ბას, ან, როგორც ვამბობთ სოღმე, წუთიერს ცხოვ-რებას და მით აძელებს, რომ ვინცა თავისი ეს წუთი სიღრცხლე წესიერად გაატაროს, ღვთისა და მოკვასის სიყვარული ჭქმნდეს, მაცხოვრის მტნებათა აღსაწელებ-დეს. აწ განსვენებულადერთი იმთაგანნი იყო, რომელთაც რიგანათ ქმისთ ადმიანის აზრანობა ამ ქვეყნად და თავანთი რიგანი ცხოვრებათ იმას მანც ცდილობენ, რომ კეთილი სახელი დასტოვონ, ნამღვილა მაკვალთა იყვნენ თავანთ მოკვასთათვის. მართალია, განსვენებუ-ლი აწ იყო საზოგადო ახანრესხედ გამოსული, ის იყო მსოფლოდ სახლის დანასხლისი. განსვენებულის მოქმედე-ბა თავის რჯის იქით იქნება ანც ვი მიდიოდა, საზო-გადობრაი აწ იყო, მაგრამ საზოგადლება რჯისებასა-გან შესდგება. რამდენათც მომეტებული სწეტუკი პატი-ოსნება არსებობს რჯისურს ცხოვრებაში, იმდენად ღვთის მადლი მეტა თვით საზოგადობაშიც. დანასხლისი არის რჯისა ბურჯი, კერა; რამდენათც დანასხლისი მისცა და გამრჯე, იმდენად ის მევიდრა ბურჯია რჯისა-სათვის, იმდენად ის ცხოველი კერა, იმდენად ის ნამ-დვილი დედა თავის შვილებსათვის. დაად, განსვენებუ-ლი, მტკიცე ღვთის მოშაში, სწორედ მეკადრა ბურჯია, ცხოველი კერა და ნამდვილი ჭართველა დედა იყო თა-ვის რჯისისათვის.—ეს არის მისი სამსახური ანა მარ-ტო თავის რჯისის წინაშე, არამედ, ვამბობ, თვით სა-ზოგადობის წინაშეცა. ანა ვან შესდგებოდა, რომ ეწოდებინა მისთვის ,,დედა“—აგი ევედას უწევდა დე-დობას, თუ ვი ხელთ შესწევდა. ეს არის მისი სამსახუ-რი ამ ქვეყნად. ასეთი იყო მისი ადმიანური მოკლეყო-ბის აღსრულება და ამხედ მეტს თვით უფალიც აწ მოითხოვს ადმიანისაგან. იმედი უნდა ვაქნოთ, რომ განსვენებულის ცხოვრება ამაოდ აწ ჩაივლის; ბევრი ჭალი და დედა მივბაძეს განსვენებულის ცხოვრებას.

მაშ, მშვიდობით, დამძანე შეუფოთებულად ნამ-დვილო ჭართველო ჭალი და დედავ! სუკუნოდ იყოს

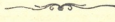
სხენება შენი, პატრიონო ჭალი, განსვენე, სცა მარ-თაგანი განსვენებურ. ამინ.

ახელ ბიარამაშვილი.

მღვდელთა საეპარქიო

როდესაც ადდგობა არის აპრილის 1-სა, მაშინ იქნება:

თვე	რიცხვი.	უოკ-წმად. კვირაბაყ.	სმა.	სასაწყა.
ივლისის	1	გ	1	გ
—	2	დ	2	დ
—	3	ე	3	ე
—	4	ვ	4	ვ
აგვისტოს	5	ზ	5	ზ
—	6	ა	6	ა
—	7	ბ	7	ბ
—	8	გ	8	გ
—	9	დ	9	დ
სექტემბრის	10	ე	10	ე
—	11	ვ	11	ვ
—	12	ზ	12	ზ
—	13	ა	13	ა
—	14	ბ	14	ბ
—	15	გ	15	გ
—	16	დ	16	დ
—	17	ე	17	ე
—	18	ვ	18	ვ
—	19	ზ	19	ზ
—	20	ა	20	ა
—	21	ბ	21	ბ
—	22	გ	22	გ
—	23	დ	23	დ
—	24	ე	24	ე
—	25	ვ	25	ვ
—	26	ზ	26	ზ
—	27	ა	27	ა
—	28	ბ	28	ბ
—	29	გ	29	გ
—	30	დ	30	დ
—	31	ე	31	ე
ოქტომბრის	1	ვ	1	ვ
—	2	ზ	2	ზ
—	3	ა	3	ა
—	4	ბ	4	ბ
—	5	გ	5	გ
—	6	დ	6	დ
—	7	ე	7	ე
—	8	ვ	8	ვ
—	9	ზ	9	ზ
—	10	ა	10	ა
—	11	ბ	11	ბ
—	12	გ	12	გ
—	13	დ	13	დ
—	14	ე	14	ე
—	15	ვ	15	ვ
—	16	ზ	16	ზ
—	17	ა	17	ა
—	18	ბ	18	ბ
—	19	გ	19	გ
—	20	დ	20	დ
—	21	ე	21	ე
—	22	ვ	22	ვ
—	23	ზ	23	ზ
—	24	ა	24	ა
—	25	ბ	25	ბ
—	26	გ	26	გ
—	27	დ	27	დ
—	28	ე	28	ე
—	29	ვ	29	ვ
—	30	ზ	30	ზ
—	31	ა	31	ა
ნოემბრის	1	ბ	1	ბ
—	2	გ	2	გ
—	3	დ	3	დ
—	4	ე	4	ე
—	5	ვ	5	ვ
—	6	ზ	6	ზ
—	7	ა	7	ა
—	8	ბ	8	ბ
—	9	გ	9	გ
—	10	დ	10	დ
—	11	ე	11	ე
—	12	ვ	12	ვ
—	13	ზ	13	ზ
—	14	ა	14	ა
—	15	ბ	15	ბ
—	16	გ	16	გ
—	17	დ	17	დ
—	18	ე	18	ე
—	19	ვ	19	ვ
—	20	ზ	20	ზ
—	21	ა	21	ა
—	22	ბ	22	ბ
—	23	გ	23	გ
—	24	დ	24	დ
—	25	ე	25	ე
—	26	ვ	26	ვ
—	27	ზ	27	ზ
—	28	ა	28	ა
—	29	ბ	29	ბ
—	30	გ	30	გ
—	31	დ	31	დ
დეკემბრის	1	ე	1	ე
—	2	ვ	2	ვ
—	3	ზ	3	ზ
—	4	ა	4	ა
—	5	ბ	5	ბ
—	6	გ	6	გ
—	7	დ	7	დ
—	8	ე	8	ე
—	9	ვ	9	ვ
—	10	ზ	10	ზ
—	11	ა	11	ა
—	12	ბ	12	ბ
—	13	გ	13	გ
—	14	დ	14	დ
—	15	ე	15	ე
—	16	ვ	16	ვ
—	17	ზ	17	ზ
—	18	ა	18	ა
—	19	ბ	19	ბ
—	20	გ	20	გ
—	21	დ	21	დ
—	22	ე	22	ე
—	23	ვ	23	ვ
—	24	ზ	24	ზ
—	25	ა	25	ა
—	26	ბ	26	ბ
—	27	გ	27	გ
—	28	დ	28	დ
—	29	ე	29	ე
—	30	ვ	30	ვ
—	31	ზ	31	ზ

განცხადება.

ისუიდებიან მღვ. დავით დამბაშიძისაგან
გამოცემული წიგნები

თბილისში: ბრიტუროვის წიგნის მა-
ლაზიაში. ქუთაისში: მმ. შილაძეების
წიგნის მალაზიაში. ყვირილაში: შერიო-
ლის ნათლის-მცემლის ეკლესიის საეკლუ-
სიო ნიეთების საწყობში და დ. ხონში
წერეთლის წიგნის მალაზიაში.

სახელდობრ:

**საქართველოს საეკლესია-
ისცორობა,**

ფასი უუფლოთ—ცხრა შაური.

ქართული ლოცვანი,

ფასი უუფლოთ 30 კ. და უფლოთ 45 კ.

მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრუ-
ლების დროს საჭიროა

სახელმძღვანელო წიგნი,

ფასი უფლოთ ექვსი შაური.

ახალი სასულიერო კონსისტორიათა
წამდებულაბა, ფასი ორი აბაჟი.

ახალი კარაბლინი,

ფასი უფლოთ ერთი მან.

მცხეთის უამარი

და

წმიდა ნინო,

ქართველი განმანათლებელი

სურათით ფასი 25 კ.

ბლალორჩინების საუპრადლამოდ

ბლალორჩინებს, რომელნიც მთელი საზღალოჩინოს
ეკლესიებისათვის დაიბარებენ შავი მუცრიკებს და
ალარჩინების სიგისათვის საჭირო ბლანკებს,
თითო კაპიკათ გაცხადებენ ფურცელი სხენებულს
საბუთებს.

შინაარსი: განცხადება გორის სასულიერო სასწავლებლის სამმართველოსა.—მცხეთის ტაძრის და
წმიდა ნინოს აღწერილობის გამოცემაზე.—რა არის საჭირო მშვემთა და სამწესოთა შორის სასურველი გან-
სუობილებისა და დამოკიდებულებისათვის?—სენა შთაბეჭდილებანი და შენიშვნები რუსეთში მოგზაურობის
დროს.—რა მისცით რა!—ღვთაების ეკლესიის თეოლოგია.—მოთხრობა ივრეის ღვთის მშობლის საკვირველ
მოქმედ სატყე, რომელსა ეწოდების პორტატისა (ე. ი. კარისა).—წერალი რედაქციისადაში.—წერალი რედაქ-
ტორთან.—საისტორიო მასალა.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—სატყუა ბაიარმაშვილისა.—მღვდელთა საუფრად-
ლებოდ.—განცხადებანი.

რედაქტორი და გამომცემელი დეკ. დ. დამბაშიძე. *Доз. цензурою Кутаиса, 1887 г. 14 Июля.*

საკუთარი მსწავლე-მეგზავნი რედაქციისა.